

*Baltų ir kitų tautų ženklai
etnokultūroje*

**Karmėlavos Balio Buračo gimnazijos
mokinės
Emilijos Mončiunskaitės pristatymas
Dėstanti mokytoja: Sandra Janušonienė**

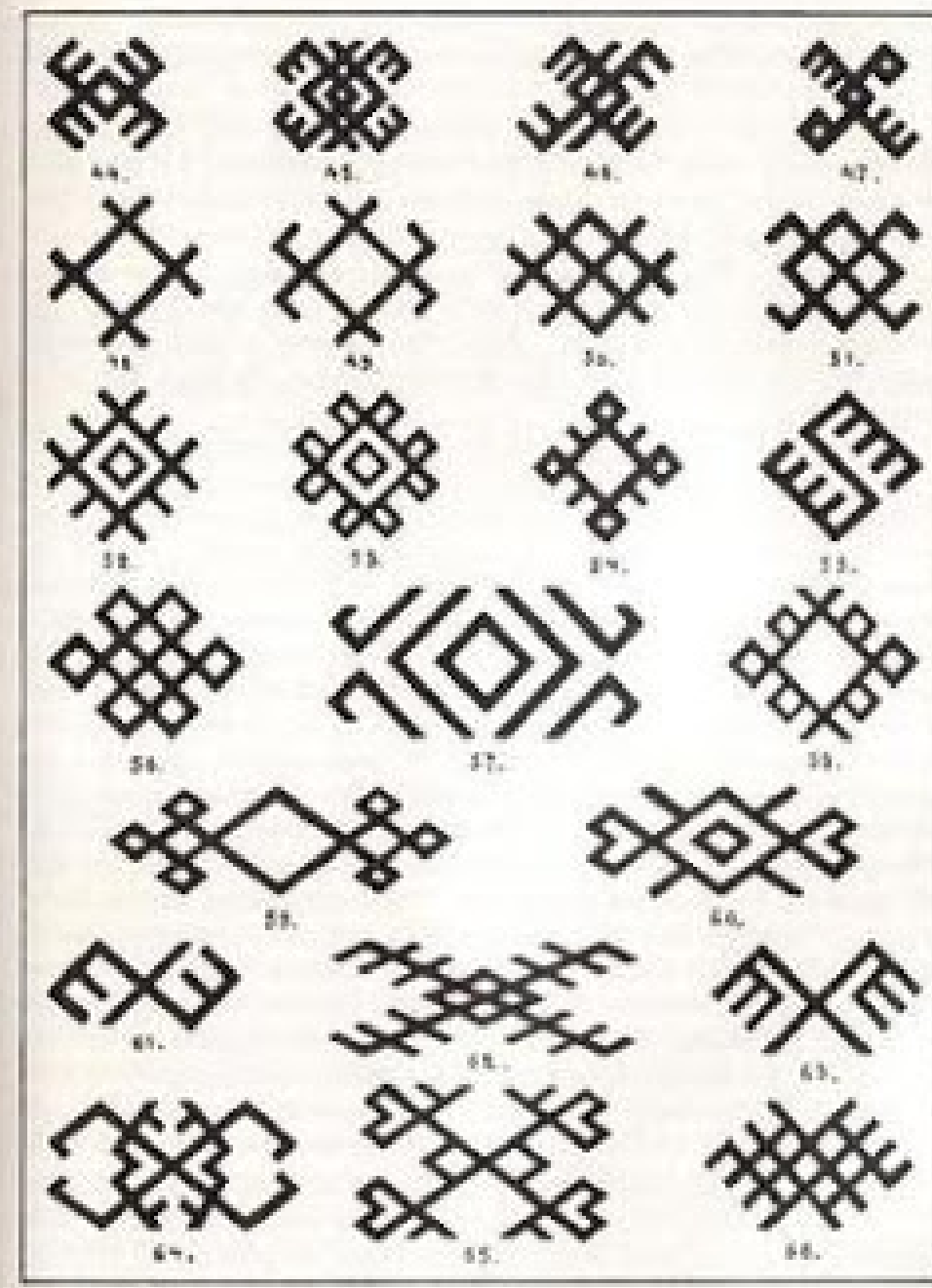
Baltų ženklai

Nuo pradžių pradžios žmogus gyveno simbolių ir atvaizdų pasaulyje, kuriame tai kas dvasiška ir tai kas kasdieniška yra vienas ir tas pats. Ženklų poveikį labai gerai pažinojo mūsų senoliai ir, gyvendami harmonijoje su gamta, mokėjo tuo sąmoningai naudotis. Apie tai byloja kaip raštuotos pirštinės, kurios būdavo mezgamos su atitinkamu ornamentu kiekvienam konkrečiam gyvenimo atvejui, taip ir raštuotos juostos ir įvairių ženklų turtingi papuošalai, ir ženklais puošti buitiniai rakandai bei namai ar šventų vietovių aplinkos įrengimas.

Niekur kitur pasaulyje nėra išlikusi tokia ženklų daugybė, kaip pas mus. Latviai ir lietuviai yra paskutinė švari indoeuropiečių atšaka.

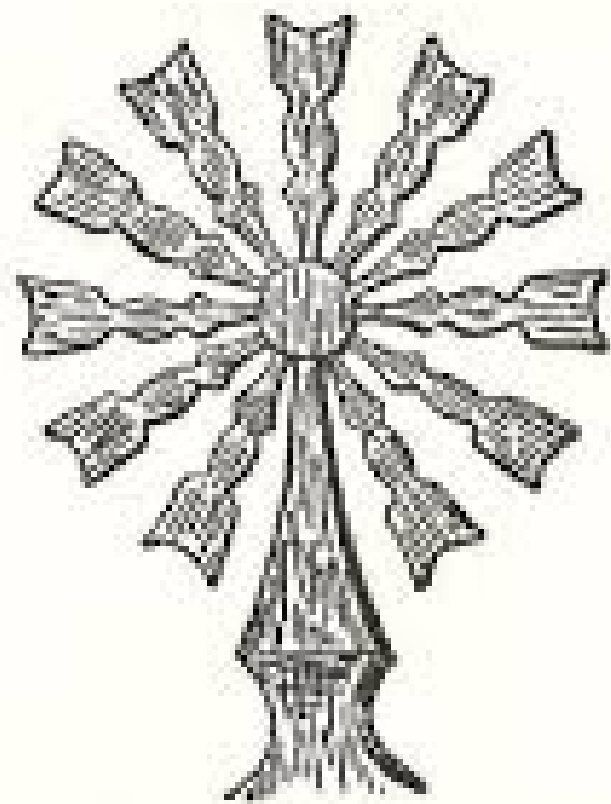

XXXIX lent. Įvairių rašmenų elementai.

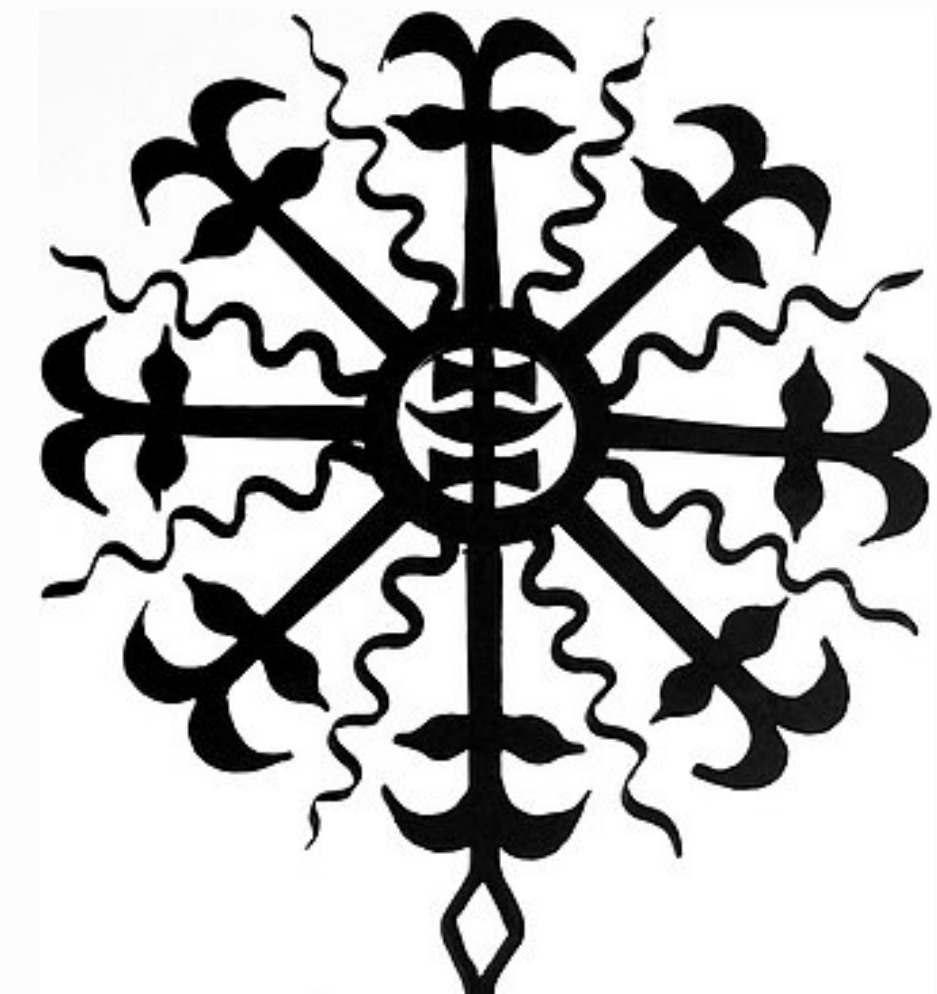

XXX lent. Įvairių rašmenų elementai.

Saulė baltų simbolikoje

Saulė archajinio žmogaus supratimu sukosi apie žemę. Lietuviai Saulę labai mylėjo, gerbė, kalbėjo jai maldas. Buvo draudžiama rodyti į ją pirštu, rodyti jai liežuvį, pamėgdžioti, nes Saulė galinti supykti ir nubausti. Geri žmonės būdavo palyginami su Saule. Tai atsispindi ir etnokultūros pavelde. Saulės simbolis, kartais apsuptas spindulių. Kaimo kryžiuose daug saulės spindulių. Taip pat reiškia ugnį, tobulybę ir amžinybę; ištikimybę (vestuvinis žiedas).

Fotografo Balio Buračo įamžintas kryžius (1893 m). Tarp kryžiaus kryžmų galima įžvelgti saulės vaizdavimą.

Saulės įprasminimas dainose

Saulė baltams yra moteriškosios giminės (tai akivaizdžiai rodo ir šio žodžio lytis). Ji yra Mėnulio sutuoktinė. Lietuvių dainose Saulė paprastai vadinama motinėle, kartais močiute.

Elzė Jankauskienė su tautiniais drabužiais | B. Buračo nuotr.

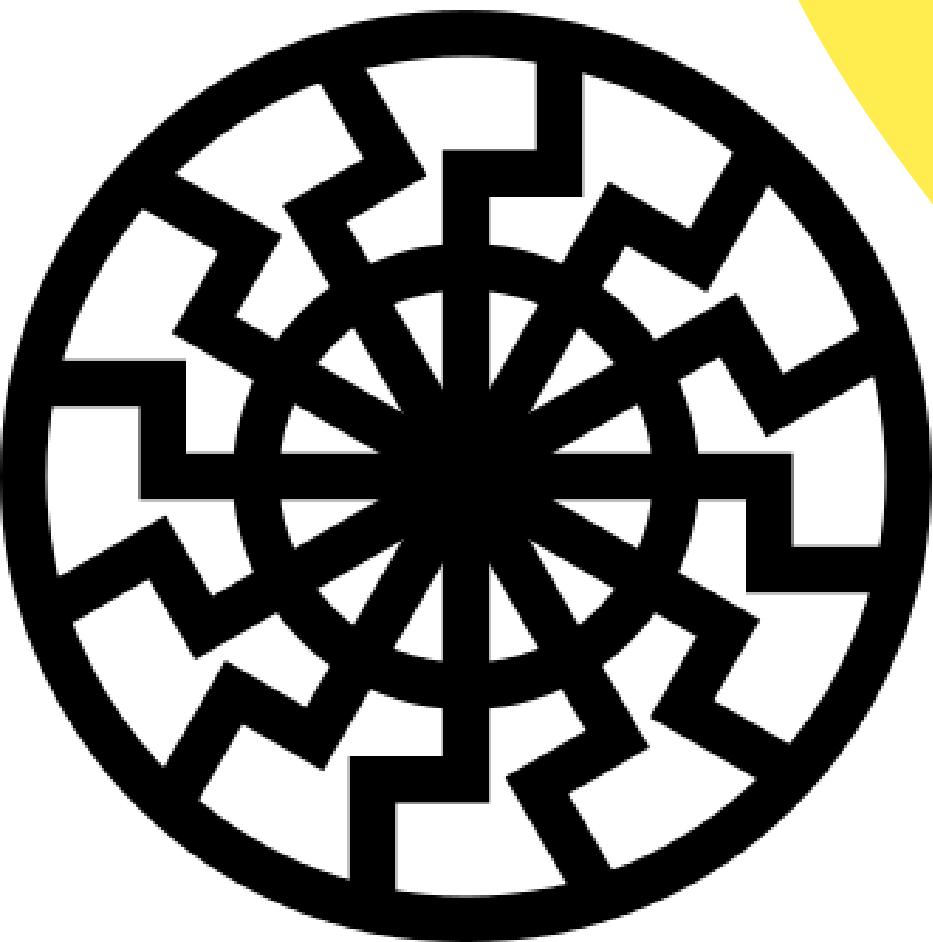
*Ein saulelė aplinkui dangų,
Oi kupola kupolėli,
Aplinkui dangų mėnulio kelti,
Oi kupola kupolėli.
- Kelkis, mėnuli, kelkis, šviesusis,
Oi kupola kupolėli!
Jau aš šviesi, seniai kėliausi,
Oi kupola kupolėli,
Ir nušviečiau visą svieta,
Oi kupola kupolėli:
Seną jauną, mažą ir didį,
Oi kupola kupolėli.*

Tai – Joninių daina. Šios šventės apeigose saulei buvo skiriamas didelis dėmesys. Dainoje saulė vaizduojama kaip personifikuota būtybė. Anot kitų mitų, Saulė su Mėnuliu, neįstengdami pasidalyti dukters Žemės, eję lenktynių: kuris pralenksias, to ir būsianti duktė. Lenktynes laimėjusi Saulė, todėl ji į Žemę žiūrinti dieną.

*Saulės simbolis kitų tautų
etnokultūroje*

Juodoji saulė

Juodoji saulė yra senovės europietiškos kilmės okultinis simbolis, kuris iš pradžių buvo naudojamas vaizduojant saulės ciklą. Juodąją saulę panaudojo senovės Merovingų dinastija, 5-ame amžiuje valdžiusi Šiaurės Prancūziją. Tam tikru metu dizainas buvo priimtas kaip Mozelis ant Wewelsburg pilies grindų, garsios sukarintos nacistinės Vokietijos organizacijos operacijų bazės.

Galime pastebėti, jog juodosios saulės simbolio reikšmė ganėtinai skiriasi nuo baltų saulės reikšmės.

Išvados

Baltų ženklai bei simbolika buvo labai svarbi pagonybės kasdienybės dalis.

Simboliai ir ženklai galėdavo perteikt skirtingas emocijas, veiksmus, energetiką.

Tas pats ar panašus simbolis skirtingose tautose gali turėti visiškai kitą reikšmę.

Šaltiniai:

<http://lietuvostautodaile.lt/straipsniai/335-ziedonis-karklins-baltu-zenklai-verte-erna-vilimas;>

[https://www.google.com/search?q=baltu+simboliai&newwindow=1&sxsrf=ALeKk00eMVxme82-](https://www.google.com/search?q=baltu+simboliai&newwindow=1&sxsrf=ALeKk00eMVxme82-Jnjz1gOQPtJ6lfTBVg:1604760659862&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjngNKO1_DsAhUBxYsKHeP6DtsQ_AUoAXoECAMQAw&biw=1229&bih=578#imgsrc=iek-AfYmfVI9nM;)

[Jnjz1gOQPtJ6lfTBVg:1604760659862&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjngNKO1_DsAhUBxYsKHeP6Dts](https://www.google.com/search?q=baltu+simboliai&newwindow=1&sxsrf=ALeKk00eMVxme82-Jnjz1gOQPtJ6lfTBVg:1604760659862&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjngNKO1_DsAhUBxYsKHeP6DtsQ_AUoAXoECAMQAw&biw=1229&bih=578#imgsrc=iek-AfYmfVI9nM;)

[Q_AUoAXoECAMQAw&biw=1229&bih=578#imgsrc=iek-AfYmfVI9nM;](https://www.google.com/search?q=baltu+simboliai&newwindow=1&sxsrf=ALeKk00eMVxme82-Jnjz1gOQPtJ6lfTBVg:1604760659862&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjngNKO1_DsAhUBxYsKHeP6DtsQ_AUoAXoECAMQAw&biw=1229&bih=578#imgsrc=iek-AfYmfVI9nM;)

[http://talismanic.lt/pagoniski-baltu-simboliai/;](http://talismanic.lt/pagoniski-baltu-simboliai/)

https://lt.wikipedia.org/wiki/Balt%C5%B3_religija;

[http://www.satenai.lt/2017/12/15/saulele-motinele/;](http://www.satenai.lt/2017/12/15/saulele-motinele/)

http://www.tradicija.lt/kolekcijos/vytauto_didziojo.htm;

[http://alkas.lt/2017/09/21/is-parodos-120-osioms-balio-buraco-gimimo-metinems-ciurlionio-dailes-muziejuje/;](http://alkas.lt/2017/09/21/is-parodos-120-osioms-balio-buraco-gimimo-metinems-ciurlionio-dailes-muziejuje/)

<https://lt.astrologyonline.net/pagan-symbols-their-meanings;>

https://lt.wikipedia.org/wiki/Juodoji_saul%C4%97;

Ačiū už dėmesį!